

DELAVEC

Glasilno Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokraj. odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II.

Stane posamezna št. 75 p, mesečno 3 Din, celoletno 35 Din. — Za člane izvod po 60 p.

Oglasi: prostor 1×55 mm 1.50 Din.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani, ter opremljeni s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Klešče.

Sto in sto vprašanj javnega življenja je na dnevnem redu, h katerim naše organizacije ne morejo zavzeti onega odločnega stališča, ki bi bilo potrebno.

Delavni pogoji so se v marsičem poslabšali. Socialna zakonodaja nazaduje. Tako n. pr. je osemurni delavnik precej okrnjen. Po prevratu je izšla naredba, ki določa za vse obrtne 8urni delavni čas. Ta naredba se je morala umakniti zakonu o zaščiti delavcev v katerem je osemurnik že omejen le na velike obrtne, pa se še tam lahko podaljša na 10 ur za dobo treh mesecev, če v tajnem glasovanju glasujejo zato 4 petine zaposlenega delavstva. V majhnih obratih, ki zaposlujejo manj kot 15 delavcev, je pa osemurnik zakonito soloh ukinjen.

Vsi ti dogodki silijo vse poštene delavce k razmišljanju. Iz tega razmišljanja se je porodilo že celo vrsto predlogov, o katerih je treba spregovoriti pametno besedo.

Nekateri pravijo da moramo naše organizacije zainteresirati bolj za socialno politiko, da ne bodo delale le izključno za zviševanje plač. Drugi iščejo rešenja v tem, da najdemo podlago, na kateri bi se delavstvo zopet zedinilo. Takih predlogov je še več, danes se hočemo podrobneje baviti s tema dvema.

Tisti ki predlagajo, naj se organizacije bolj peča'jo s socialno politiko, imajo popolnoma prav. Le enega nai ne pozabijo, da bi tukaj nasveti in pridige nič ne pomagale, temveč je treba povedati nakt, kako bo to mogoče izvesti.

Nihče nai se ne vara, da morajo organizacije odtrgati le eno uro delovanja od dela za zviševanje plače pa, če bi jim še tako lepo pridigali o važnosti socialne politike. Delavci vidijo svojega nasprotnika najprvo v tovarni, ko vsak dan z njim skupaj delajo in ko vsako soboto v svojih žepih čutijo, da z denarjem, ki so ga zaslužili ne morejo izhajati. Naravno je torej, da se proti temu sovražniku najprvo in najgorečnejše branijo. Drugega sovražnika ki jim v parlamentu sklepa reakcionarne socialno - politične zakone pa ne vidijo tako jasno, deloma zato, ker jih krušni boj v tovarni preveč zaposluje, deloma pa zato, ker je politična šola delavstva še na zelo nizki stopinji, tako da razne politične stranke prav brez skrbi sklepa'jo nai slabše zakone, brez bojazni, da bodo zgubile delavske glasove.

Zato je logičen zaključek, da če hočemo organizacije zainteresirati za socialno politiko, moramo stremeti za tem, da zboljšamo njihov aparat, da bodo po-

leg mezdne politike delovale tudi na socialno-političnem polju.

Tudi oni, ki predlagajo, naj iščemo platforme za zopetno zedinjenje danes tako razcepljenih strokovnih organizacij, so na pravi poti. Pozabijo naj pa ne poskati vzrokov radi katerih so se organizacije razcepile, če nočejo zlepi organizacije zopet skupaj, brez da smo te vzroke odstranili. Kajti če teh vzrokov ne bomo odstranili, bo sledil nov razkol, ki bo zopet dal povod kapitalistom, da vzamejo zopet to, kar so morali dati vsled enotne sile organizacij.

Zavedati se moramo, da se socialna politika poslabšuje vsled nemoči v delavski organizaciji. Nemoč organizacij je pa posledica razkola.

Razkol je pa posledica duševne in programatične neenakosti, ko je silil en del delavstva na levo, drugi na desno, tretji v klerikalizem in četrti v nacionalizem.

To verigo vzrokov je treba natančno poznati, treba je te vzroke odstraniti, potem bodo pa izostale tudi zle posledice, ki so le posledice vzrokov.

Mi smo se tega dejstva cel čas zavedali, zato smo tudi začeli delati pri odstranitvi teh vzrokov.

Pred stavko.

Delavci in delavke monopolskih podjetij se nahačajo pred stavko. Vzrok je brezprimerno majhna mezda in zločinska ravnodušnost merodajnih faktorjev namram zahtevam delavstva za povišanje mezde.

Delavcem in delavkam v monopolskih podjetjih so zvišali mezde z ozirom na predvojnne za 8—12 krat, draginja pa je za 15—18½ krat večja. Delavstvo trpi, njegov položaj je za 40 do 60 krat slabši od predvojnega a vse prošnje in zahteve naletel na gluha ušesa.

Delavstvo noče in ne more več trpeti.

Država kot delodajalec pušča delavstvo v tobačnih in drugih monopolskih podjetjih, da se krivi pod bremenom draginje in da strada, cene tobaku in drugih monopolu podvrženih predmetov pa se dan za dnem zvišujejo.

Na ta način izmoggava država ljudstvo z visokimi cenami monopoliranih produktov, svoje delavstvo pa, ki te produkte izdeluje, pušča v bedi in gladi.

Ali sme država tako delati? Če je država združitev ljudstva, ne sme tako delati.

Kaj pomaga pridigati proletarcu o važnosti socialne politike, če pa nima moči, da bi se zanjo boril.

Njegova moč je v organizaciji in če bo ta močna, bo že našla potov, da tudi socialno politiko zboljša. Prišli smo torej do zaključka, da je treba imeti moči za pridobitev pravic in te resnice smo se točno držali.

Že zadnjič smo povedali, da kovaču nič ne pomaga, če ima še tako lepo razbeljeno železo v ognju, če nima klešč, ga ne bo koval, ker vročega železa v rokah ne more držati.

Zato svetujemo onim sodrugom, ki se jim srce krči, ko vidijo kako zgubljammo kos za kosom socialnih pridobitev: Pomagajte nam ustvariti dobre in enotne organizacije, s katerimi se bomo bojevali i proti poslabšanju i še za zboljšanje socialne politike.

Treba je dela na zgradbi organizacij, vsako drugo govorjenje so klici zgubljenca v puščavi.

Sv. Blaž je menda dajal svoj »žegen« kar doma v postelji. Če ga nočete posnemati, pojdite med proletariat in mu razložite važnost organizacij, ki naj bodo tako dobre in močne da mu bodo izvojevale večje plače in boljše socialno politiko.

Povejte mu, da je 2 več kot 1, drugo bo prišlo samo po sebi!

S svojo zločinsko ravnodušnostjo namram svojemu delavstvu, pa so pokazali merodajni faktorji, da država ni združitev celega naroda, temveč da je last samodržcev.

In proti takemu naziranju morajo protestirati ne samo monopolski delavci in delavke, temveč vse delavno ljudstvo.

Da zgoraj navedena dejstva niso le prazna fraza temveč odmev bede monopolskih delavcev in delavk nam so dokaz naslednje dnevne mezde:

1. V tobačni tovarni v Nišu znašajo mezde: za ženske 24—26, a za moške 26—30 Din.

2. V tobačni tovarni v Sarajevu: ženske 20—24, moški 20—36 Din.

3. V tovarni smodk v Zagrebu: ženske 18—22, moški istotako.

4. V tobačni tovarni v Ljubljani: ženske 20—24, moški 26—34 Din.

5. V skladišču nepredelanega tobaka v Skoplju: ženske 14—18, moški 18—20 Din.

6. V skladišču nepredelanega tobaka v Velikem Bečkerekku: ženske 11—14, moški 16—18 Din.

7. V znamkarni, delavniči papirja za cigare in v glavnem skladišču izdelanega blaga v Beogradu; ženske in moški 24—36 Din. Pripomniti moramo, da mora več kot polovica delavstva plačati nad polovico svojega mesečnega zaslužka samo za stanovanje.

Istotako niso delavske mezde v tobačnih tovarnah v Mostarju, travniku in Bania Luki; tovarni cigar v Sinju, skladišču nepredelanega tobaka v Novem Sadu, Čoki, Foči, Aleksincu, Štipu, Velsu in Bajini Bašti popolnoma nič boljše, da tu so celo mezde 8 Din dnevno.

Kdo more živeti pri današnji draginji s tako mizernimi mezdami?

To niso mezde s katerimi bi bilo mogoče živeti, temveč mezde s katerimi mora delavstvo polagoma umirati.

Potom svojega Saveza monopolskih delavcev in delavk in preko uprav svojih podjetij so se obračali delavci in delavke na Upravo državnih monopolov in zahtevali povišanje mezd. Intervenirala je tudi Delavska zbornica.

Socialna zakonodaja.

Boj proti zakonu o zaščiti delavcev.

Zakon o zaščiti delavcev je naletel v kapitalističnih vrstah na velik odpor. Vršilo se je celo že več anket, na katerih je Zveza industrijev, kot zastopnica industrije in pa Zveza kranjskih obrtnih združenj protestirala proti uveljavljanju zakona o zaščiti delavcev. Podjetniki navažajo da so proti zakonu radi tega, ker ni bil izdan po zakoniti poti, to je, ker je bil razglašen in uveljavljen brez zaslišanja trgovske in obrtniške zbornice in industrijske komore.

Vsekakor pa protestirajo zastopniki kapitala proti zakonu o zaščiti delavcev le radi tega ker zakon delavstvu vendarle nekaj nudi. To je glavni vzrok njih protesta. Če bi bil šel zakon preko trgovske in obrtne zbornice ter industrijske komore bi ga Zveza industrijev že tako lepo okrtačila, da bi bil za delavstvo brez pomena. Podjetnikom gotovo ni ljubo, da predvideva zakon prepoved nočnega dela za ženske in mladoletne delavce, da omejuje delavni čas ter da daje zaupnikom toliko pravic v podjetju. Tega bi se oni radi znebili, zato so obletali že vse instance, celo ministra za socialno politiko g. dr. Žerjava so prepričali, da je zakon »slab«. Sedaj zahtevajo, da se zakon popravi ali pa nadomesti z novim. Minister za socialno politiko se tej zahtevi kapitala baje ni upiral, kar kaže tudi dejstvo, da še do danes ni izdal poslovnika za delovanje zaupnikov v smislu § 116 ter da še ni predpisal oblike delavskih legitimacij po § 120 zakona.

Samo eno je napravil minister za socialno politiko in sicer to, da je na željo obrtnikov določil delavni čas v malih obratih na 9 in 10 ur dnevno. Morda je napravil to v sporazumu s trgovskimi, industrijskimi in obrtniški zbornicami, ni pa napravil tega v sporazumu z delavsko zbornico.

Mi se temu boju proti zakonu o zaščiti delavcev ne čudimo, pač pa ta boj potrjuje naše mnenje, da je Zveza industrijev in malo obrtništvo najhujši nasprotnik delavstva. Z vsemi mogočimi nakanami hoče Zveza industrijev ovreči ta zakon. Minister za socialno politiko se

Ker na je ostalo vse to brezuspešno, so se delavci in delavke monopolskih podjetij v celji državi odločili za stavko.

Kakšne pa so zahteve delavstva? Nič več ne zahtevajo, nego mezdo, ki so jo prejeli leta 1914, to je, mezdo s katero si bodo mogli kupiti na trgu iste množino življenjskih potrebščin, kot z mezdo leta 1914.

Ker so delavske zahteve popolnoma upravičene, je sklenil Glavni radniški savez Jugoslavije da bo podpiral borbo monopolnega delavstva.

Če ministrstvo financ in Uprava drž. monopolov ne bo ugodila delavskim zahtevam, potem bo delavstvo raiše stradalo in ne delalo, nego pa delalo in stradalo.

V Beogradu, 23. novembra 1922.

Uprava Glavnega radniškega Saveza
Jugoslavije.

Uprava Saveza monopolskih delavcev in delavk.

seveda temu kapitalističnemu pritisku ne bo upiral. **Zakon pa se brez sodelovanja strokovnih organizacij tudi ne bo popravil ali pa zamenjal. Popravljati ga bosta obe prizadeji stranki skupno, pa četudi se bo popravila samo večica v zakonu.**

Iz organizacij.

IZ STROKOVNE KOMISIJE.

Krajevna državna borza dela v Ljubljani. Dne 30. novembra t. l. se je vršila anketa, na kateri se je izvolil provizorni odbor za krajevno državno borzo dela na temelju § 90 zakona o zaščiti delavcev. Naše organizacije bo zastopal v tem odboru s. Kilijan Jankovič, za namestnika pa je bil imenovan s. Ivo Meznarič.

KOVINARSKA STROKA.

Podružnice kovinarjev, katere še niso odposlale obračunov za mesec november, naj obračunajo čimprej, da bo mogoče na podlagi števila članov določiti število delegatov za državni kongres kovinarjev, ki se bo vršil o božiču. Istotako naj se odpošljejo še nevrnjene nabilne pole. — Centralno tajništvo.

ŽIVILSKA STROKA.

Tovarna konzerv na Vrhniki. Prišel je čas, ko bo zopet začela obratovati tovarna konzerv na Vrhniki. Sezija začne vedno v decembru in traja do meseca aprila, vsakega leta v katerem času rabi obrat precejšnje število kvalificiranega delavstva. Spominjamo se hudih bojov v zadnji seziji. Podjetje je delavstvo na pravnem načinu izkoriščalo. Vendar pa se nam ni posrečilo popolno uveljaviti delavske zahteve. Tovarna je lansko leto začela obratovati in ne smemo se čuditi delnemu neuspehu. Večina delavstva je bila o organizaciji precej desorientirana in ni polagala na strokovno organizacijo velike važnosti. Podjetje je to videlo in sledil je silen odpor od strani kapitalistov pri čemur se je uporabljalo celo orožje. Da bomo to v bodoče prepričali, moramo že danes, dokler je še čas, opozoriti vse v tovarno prihajajoče delavstvo, da naj se

tako organizira in organizacijo okrepi, da bo zmožna voditi uspešen boj proti kapitalizmu ki izkorišča delavske sile. So drugi na delo, dokler je čas!!

Osrednje društvo živilskih delavcev in sorodnih strok naznanja vsem centralnim odbornikom v Ljubljani, da se bo vršila dne 12. t. m. točno ob 6. zvečer v društveni pisarni 16. redna centralna seja. Posebnih vabil ne bomo poslali. Udeležba dolžnost. — Predsedstvo.

RUDARSKA STROKA.

Unija slov. rudarjev v Zagorju ob Savi sklicuje v smislu § 12. društvenih pravil svoj redni občni zbor za dne 4. marca 1923 ob 10. dopoldne v gostilni I. Rak v Velenju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in kontrole.
2. Organizacija. Preosnova regulativa in odobrenje zadnjih povišanih prispevkov.
3. Socialna zakonodaja.
4. Tarifna politika.
5. Volitev ožjega in širšega odbora in treh preglednikov.
6. Samostalni predlogi.

Podrobnejša navodila o volitvi delegatov za občni zbor bo podala Unija podružnicam potom okrožnic.

Zagorje, dne 26. novembra 1922.

Načelstvo.

OBLAČILNA STROKA.

Podružnica krojačev v Mariboru opozarja vse krojaške pomočnike, da naj nihče ne potuje v Maribor, ker vlada v krojaški stroki velikanska kriza. Dan za dnevom odpuščajo mojstri pomočnike, poleg tega pa hočejo tudi znižati mezde. Krojaški mojstri ne upoštevajo več niti kolektivne pogodbe. Vpeljati hočejo delo na dom, kar bi imelo za posledico še večjo brezposelnost. Kljub intervencijam od strani krojaških pomočnikov, mojstri še vedno gazi kolektivno pogodbo. Da bo prišlo delavstvo do svojih pravic je predpogoji, da v Mariboru nihče ne išče dela. Ravnotako naj pomočniki ne hodijo prosičiti za delo od mojstra do mojstra, marveč vsak naj se laži v društveni pisarni, Ruška cesta 7. Posebno pa naj se vsak razredno zaveden krojaški pomočnik ogiblje delavnice gosp. Šetine, ki ne prizna delavske organizacije.

KEMIČNA STROKA.

Podružnica kem. del. Moste pri Ljubljani je sklicala dne 30. novembra strokovni shod v kemični tovarni v Mostah zaposlenega delavstva z dnevnim redom: poročilo o redukciji delavstva v tovarni in ukinjenje drugih ugodnosti poleg dnevne plače. Na tem protestnem shodu sta poročala Rejc, tajnik Osrednjega društva in sodr. Kaiser, zastopnik Strokovne komisije. Udeležba je bila polnoštevna. Članstvo je vestno sledilo izvajanjem obeh poročevalcev. Ravnateljstvo kemične tovarne je uvidelo, da ima opraviti z organiziranim, zavednim delavstvom posebno sedaj, ko je delavstvo odklonilo vsako čezurno, kakor tudi akordno delo, da ohrani v tovarni dosedanje število delavstva. Vztrajajte!

Podružnica kem. del. (steklarjev) v Zagorju je sklicala 1. decembra t. l. v rud-

niški restavraciji strokovni shod steklarjev, z dnevnim redom: položaji in dolžnosti organiziranega delavstva in navodilo k izvolitvi obratnih zaupnikov. Prvi in glavni poročevalec na tem članskem strokovnem shodu je bil poleg ta'nika Osrednjega društva predsednik Strokovne komisije za Slovenijo sochr. Svetek. Poročal je jako stvarno o razvoju strokovne organizacije in o položaju steklarjev oziroma Osrednjega društva kemičnih delavcev v Sloveniji. Z veseljem konstatiramo, da vlada med delavstvom steklarske stroke vzorna disciplina. Razumljivo je torej, da se je delavstvo pri nas v medsebojnem boju na voljo nekaterih svoj razum tako razbistrilo da danes odločno loči slabo od dobrega.

Strokovnega shoda se je udeležil tudi vročekrvni, kakor lev razburjeni, Jaka Žorga. Med govorom sochr. Svetka, je ta predstavnik neodvisnega človeštva, ki živi od »božje štíme in fraz« osamljenih, zato torej neodvisnih marsikaj zabeležil v recept za zdravilo proti razburjenju živcev. Seveda, da je hotel razburjeni Žorga tudi kaj povedati, to je gotovo, kajti vsebina poročila glavnega poročevalca mu ni v polnem obsegu ugajala. Ker pa je bil samo poslušalec in ne član družine steklarjev, kakor tudi ne član enotne fronte proletariata v Sloveniji, mu zborovalci potom glasovan'ja niso dovolili govoriti oziroma razbijati stavbo, katero je članstvo steklarske stroke vsa svoja leta gradilo in danes tudi dogradilo. Gospod Žorga je moral torej z dolgim nosom oditi. Steklarji pa nai se zavedajo, da bodo le v enotni organizaciji močni in zmožni kljubovati vedno hujšim kapitalističnim napadom.

Razvitje zastave.

Podružnica kovinarjev v Ljubljani bo v nedeljo 10. decembra ob 15. uri razvila svojo novo zastavo.

Slavnost se bo vršila v hotelu »Tivolie« z naslednjim sporedom:

1. Pozdrav gostov.
2. Razvitje zastave.
3. Godba in petje.
4. Šaljiva pošta.
5. Ples in prosta zabava.

Slavnost bo gotovo nad vse dobro uspela, ker je vse potrebno preskrbljeno.

Kot posebnost bo nastop pevskega društva »Save« z Jesenic, ki je priznana najboljši delavski zbor Jugoslavije.

Sodeloval bo tudi orkester »Svobode« iz Šiške.

Vse bratske organizacije in razredno zavedne delavce vabimo, naj se te slavnosti udeležijo.

Vstopnina prosta.

Gospodarstvo.

Kako si pomagam sam? Današnji časi so taki, da bi se človek, ki služi s svojimi rokami svoj vsakdanji kruhek, rajši obesil na drvo kot na drugo drevo. Obup nad gospodarskim položajem duševnega in ročnega delavca se veča z vsakim dnem, čeprav beremo po časopisih, da se prodaja ameriška mast po 80 K kg. V zadnjem »Konzumentu« je sodružica Sever priobčila razgledno tabelo o potrebah družine za mesec dni in razliki med ceno v letu 1914. in 1922. ter ugotovila, da je rabila leta 1914. na mesec 120 K, leta 1922. na mesec 9217 K. Pred vojno ji je prinesel mož domov še nekaj več kot 120 K, medtem, ko jih dobi danes komaj

4717 K torej dobro polovico. Kje vzrok? Nezavednost in nezaupanje. Nezavednost v gospodarskih vprašanjih. Je sicer član Konzumnega društva, toda da bi poleg kupovanja še drugače podpiral gospodarsko moč, tega ne. Vemo, da je težko, toda nikdar ni sila tako velika, da se ne bi položila kronca na stran. Take kronce se plodonosno nalože v hranilnem oddelku Konzumnega društva za Slovenijo, ki jih obrestuje po 6—7%, kakoršna je pač vloga, na odboved ali brez odboved. S tem, da vlagamo svoje prihranke v lastno hranilnico, se otresamo odvisnosti zasebnega kapitala, ki nas vse skupaj mori in nam daje kri. Zaveden delavec pomaga sebi tako da krepko podpira svojo gospodarsko organizacijo s svojimi prihranki.

Iz nemško-avstrijskega gospodarskega življenja. Socialno in gospodarsko krizo, ki danes Nemško Avstrijo tako neusmiljeno objema občuti najbolj industrija. Štabilizacija nemško-avstrijske krone, ki je nastala radi genfskega kompromisa med internacionalno in avstrijsko buržoazijo je popolnoma pokopala izvozno zmožnost Avstrijske industrije. Katastrofalni padec nemške marke je pripomogel h konkurenci v notranjosti, medtem ko češka železna industrija grozovito konkurira na zunanjem trgu. Od dneva, ko se je ustavilo tiskanje bankovcev, je Avstrija v groznih kreditnih in denarnih stiskah. Na borzah ponujajo za kratkoroka posojila 2 in pol do 3% tedenskih obresti. Brezposelnost raste od dneva do dneva. Dne 12. avgusta t. l. je dunajska borza dela zaznamovala 35.812 brezposelnih, dne 4. novembra pa je armada brezposelnih dosegla že število 59.156. Največja brezposelnost vlada v kovinarski industriji. Kakor povsod tako tudi v Nemški Avstriji izrabljajo kovinski industrijalci to brezposelnost v svoje kapitalistične interese, za znižanje plač in zvišanje svojega dobička. Delavske mezde bodo baže znižali za 20%. Na eni strani rastejo cene življenjskim potrebščinam, na drugi strani pa znižanje delavskih mezd. Po kapitalističnih nazorih je to popolnoma pravično. Poleg kovinske industrije narašča brezposelnost tudi v lesni industriji, med stavbinskim delavstvom, krojači kakor tudi med ostalimi nastavlenci. V celoti ima danes Nemška Avstrija 82.784 brezposelnih.

Svetovna žetev. Evropska žetev bo kakor kaže letos nekoliko slabša, nego je bila lani. Nasprotno pa je v deželah izven Evrope. Vesti, ki prihajajo iz Francije in Italije pravijo, da je žetev pšenice in rži padla za 25% napram lanskim. Nemčija je pri tem še bolj zadeta. Njena žetev obeta le dve tretjini od leta 1921. Medtem ko je pridelek pšenice in rži padel, je znatno napredoval pridelek ječmena, ovsu in krompirja. Tudi ruska žetev je izpadla mnogo slabše nego so pričakovali, namesto 46.5 mili. ton žita, izkazuje danes ruska statistika le 32 mili. ton. To pomeni, da je Rusija še vedno potrebna podpore in pomoči iz inozemstva. Jugoslavija je pridelala letos 11.498.181 ton pšenice, 1.128.500 ton, rži 2.291.158 ton ječmena in 254.495 ton ovsu. — Kljub temu, da je evropska žetev nekoliko slabša od lanske, bi evropska produkcija popolnoma zadostovala za prehrano evropskega prebivalstva. Nenormalni mednarodni denarni odnošaji pa delajo ovire žitni trgovini, kajti denar onih držav, ki

imajo žita odveč ima mnogo previsoki kurz, da bi zamogla država, ki žito nujno potrebuje in v kateri ljudstvo od gladu umira z njenim malovrednim denarjem kupiti drago žito. Povprečno je žetev na isti produkcijski višini, kakor lansko leto. Ječmena in ovsu je celo več, produkcija rži je tako visoka, da je prekosila produkcijski rekord leta 1921. Kljub temu pa Evropa ni zmožna, da bi si s svojimi izmroganimi lirami, kronami, franki in rublji nabavila onega, česar je v državah izven Evrope v obilici in v potratu. V Kanadi in Indiji je baže žita v obilici in ne vedo kam z njim. Ta dobra žetev pa nikakor ne ugaia tamošnjim veleketom. Ne samo Evropa je žalostna ker ljudstvo strada, v državah pa, kjer je žita v obilici, pa zopet niso zadovoljni, ker se boje, da bodo žitne cene znatno padle. Na ta konto odpuvedujejo danes vse hipotekarne banke kmetom kredite, tako da bo Kanada najbrže primorana naznaniti moratorij (pri silno podaljšanje kreditov). Ako bi tega niso storila, bi kmetje izvajali nekako nasivno resistenco, to se pravi, oni bi obdelovali samo toliko polja, kolikor rabiyo za svoje življenske potrebščine. Kamor pogledamo, bodisi industrijo ali pa podeželno produkcijo, vidimo da se gospodari nesmiselno in nespametno. V nekaterih krajih je vsega v obilici, v drugih zopet ljudstvo strada in od lakote umira. Krivičnost sedanjega družabnega reda kriči sama do izpremembi.

Obdavčenje produkcije v prid zavarovanju delavcev v Meksiki. Jako interesantni zakonski načrt objavlja v svojem zadnjem poročilu Internationales Arbeitsamt, ki ga je predložil državni predsednik Obrgou meksikanskem parlamentu. Po tem načrtu, bi morali podjetniki oddajati 10% kot »socialni davek« od vrednosti delovne produkcije, v prid delavskim namenom. Gotovo je, da bi se iz tega visokega izkupička nabrali veliki skladi, ki bi mogli kriti zdatke za razne nezgode, starostne rente itd. Nadalje vsebuje načrt določbe, ki jamčijo delavcu, ki je postal vsled kake nezgode popolnoma dela nezmožen dosmrtno rento, ki mora znašati 75% od njegovega prejšnjega zaslužka. Tudi življensko zavarovanje se popolnoma preuredi začasno je pa stopila v veljavo določba, ki predpisuje rodbini, katere družinski oskrbnik je podlegel smrti, ne glede kake smrti gotovo zavarovalnico, katera omogočuje preostali rodbini človeško življenje. Tozadevni zakon se bo raztezal na vsacega delavca, ki biva v Meksiki, ne glede na njegovo starost. Po zakonu bo vsakdo, ki upravlja plačano delo pripoznan za delavca.

Utrinki.

Skrajšanje delavne dobe je eden najvažnejših pogojev za dosego boljših plač — ker znižava konkurenco med delavci samimi in kriči tisto delavsko rezervo, iz katere rekrutira kapitalizem nadomestnike za nezadovoljne delavce.

Kdor sprejema miloščno, se ne zaveda svoje pravice ali pa odstopa od nje.

Usmiljenost ali dobrotelost je za be-rache, kar delavci niso.

Kdor sprejema »dela usmiljenja« je ponižan ali se ponižuje sam.

Boj za socializem je boj za resnico. Vsaka cerkev je aparat za pridobivanje bogastva in njega upravo. U. S.

Razno.

Zveza Ameriških inženjerjev za osemurni delavnik. Zveza ameriških inženjerjev je pred kratkim objavila poročilo o osemurnem delavniku. Iz poročila sledi da v tamošnji industriji iekla osemurno delo popolnoma zadostuje. Dobiček bi ostal pri osemurnem delavniku isti kakor pri večurnem delu. Večina ravnateljev in nastavljenecv, ki so ta problem razmislili je mnenja, da bi imela industrija z upeljavo osemurnika več dobička, nego če bi povišala mezde. Stroški dela znašajo pri izdelavi surovega železa 4.8 do 8% splošnih produkcijskih stroškov. Ako bi se pa 10 urni delavnik zamenjal z osemurnim in bi ostale mezde take kakor so sedaj, bi prišli produkcijski stroški od 3 na 15%. Zvišanje, ki je nastalo seveda ni znatno. Pri upeljavi osemurnega delavnika moramo na vsak način računati tudi na vpeljava novega produkcijskega načina in sicer med drugim izpopolnjevanjem orodja, kar bi pomenilo napredovanje industrije in povečanje produkcije.

Tedenski pregled.

Ljubljana, dne 5. decembra 1922.

Silovito naraščanje brezposelnosti je Amerika prisililo, da brez ozira na zunanji politični položaj posveti vso pažnjo notranjim zapletljajem. Seveda se imperializem ne da ugnati. Znanost je, s kako mrzlično naglico se Zedinjene države oborožujejo proti Japonski. Tudi na lauzanski konferenci je opaziti nervoznost Američanov, ki da na marsikaj sklepati. Politično javnost je presenetila vest, da hoče Amerika posredovati med Grki in Turki. S tem stopi Amerika zopet v krog interesirancev in opusti svoje neutralno stališče. Za vsem tem tiči seveda Anglija, ki bi se rada na rovaš Grčije in Turčije okoristila v Mali Aziji, česar pa Amerika ne dovoli. Morda skuša Amerika s tem korakom tudi odvrti pozornost od domače mizerije na zunanjo politiko. Zanimivo je, da prihajajo baš zadnje čase iz Zedinjenih držav poročila o oboroževanju. Državni tajnik je izjavil, da državi ne zadostuje armada 125.000 mož in 12.000 častnikov. Število častnikov se mora po njegovem mnenju zvišati vsaj na 15.000. Zgraditi je treba tudi močno zračno brodogradnjo. Golobček miru še dolgo ne bo imel posla!

Turčija je s svojimi visokimi zahtevami pokazala svoj mednarodni politični položaj. Angliji jim ne stoji ravno prijazno nasproti, Francozi pa tudi skušajo kaj pridobiti. Kakor poročajo, je Francija sklenila, da Kemalatom pod nobenim pogojem ne odstopi Severne Sirije. Sploh bo vprašanje Sirije še trd oreh za evropske diplomate, ako ga ne sterejo njim pred nosom — domačini.

Kakor že omenjeno, je Turčija zaigrala svojo ugodno pozicijo na lauzanski konferenci. S tem sicer še ni rečeno, da bo imela kaj od tega Grčija, vendar pa bi si ta mogla ojačiti svoje diplomatske šanse, kakor se je doslej tudi redno dogajalo. Vzroki nenaklonjenosti Evrope napram Turčiji tiče v tem, ker vodi Turčija odločno protievropsko gospodarsko politiko. Ker je tudi Mala antanta proti Turčiji, pomenja to za Turčijo znaten minus.

Z druge strani pa pomenja za Turčijo velik plus izjava ruskega zastopnika na lauzanski konferenci Čičerina, ki je dejal, da stoji Rusija na stališču, da so Dardanele in Bospor last turškega naroda. Skozi te dve morski ožini ne sme biti dovoljen prehod nobeni vojni ladji razen turških in sme Turčija v ta namen obali ob ožinah utrditi, da bi jih v slučaju nevarnosti mogla braniti. Angleži so na to zahtevo odgovorili z vprašanjem, ali je Turčija samostojna država ali vazal Rusije. Vsekakor stremi Rusija za tem, da si zagotovi pred seboj ravno polje. Opuščila je fraze carske Rusije, ki je hotela postaviti križ na Ajo Sofijo in dela na to, da zapre pot angleškim in francoskim bojnim ladjam v Črno morje. Sicer si je pa Čičerin pridržal predloge glede morskih ožin. Orientska konferenca v Lauzani stopa s tem v novo fazo, katere razvoj je odvisen od Rusije. Pripomniti je, da so Francija, Italija in Amerika precej neodločne, dočim nastopa angleška delegacija preteče. Vršiti se političen dvoboj med lordom Curzonom in Izmetpašo. Pogajanja so zadelo na mrtvo točko. Seje so bile odgodene na nedoločen čas.

Če se ozremo na Anglijo, vidimo, da stoji glede nezaposlenosti v isti vrsti z Ameriko. Na tisoče rodbin je brez dela in kruha. Deputacija brezposelnih delavcev se je obrnila na novega ministrskega predsednika Bonar Lawa, ki pa se je vprašanju odtegnil s tem, da deputacije sploh ni sprejel, češ da je to stvar ministra za socialno politiko. Minister za socialno politiko pa tudi molči. Vse znaki pretečega poloma in — prerojenja.

Nasproti tem vestem o nezaposlenosti v Ameriki in Angliji pa išče Francija delavcev za vpostavitvev opustošenih ozemelj v Severni Fran-

ciji. Vest o tem je presenečujoča, ker smo že pred par dnevi čitali, da vlada brezposelna povodenj tudi na Francoskem. Te dni zboruje v Parizu mednarodna delavska konferenca, ki se bavi z vprašanjem o zaposlenju inozemskih delavcev na francoskem ozemlju. Konference se udeležujejo tudi Nemci. Kakor se nobena juha ne poje tako vroča, kakor se skuha, tako so tudi Francozi izpremenili svoje stališče glede vpostavitve porušenih francoskih ozemelj, pri čemer so hoteli vleči dobiček na račun reparacij gotovi francoski kapitalisti.

Francija se v svoji osamljenosti nanaša na pomoč Amerike. Iz tega razloga je odpotoval v Ameriko znani francoski politik, rjoveč lev Clemenceau. Na vprašanja ljubosumnih angleških politikov je odgovoril, da ne gre v Ameriko delat kakršnekoli propagande, pač pa hoče prepričati Američane, da v Franciji ne obstoji nikakršno nihilistično gibanje. Kar se tiče Nemčije, nima Francija namena Nemčije zrušiti, hoče pa se zavarovati proti njenim napadom. Francija ne prosi Amerike, da bi ji kaj žrtvovala, temveč le želi sodelovanja z Ameriko.

Rusko gospodarstvo je stopilo v novo fazo svojega razvoja. Ruska vlada je namreč sklenila ukiniti vse dobave iz inozemstva. To je neprijetno zadelo zlasti češkoslovaško industrijo, ki je bila radi tega sklepa ruske vlade primorana stornirati naročila v vrednosti nad 12 milijonov češkoslovaških kron.

Z druge strani tepe češkoslovaško republiko rudarska stavka, ki je izbruhnila v Mostih. Delo počiva v 130 obratih, skupno stavka nad 35.000 delavcev.

Dolgo se razvijajoča kriza beograjske vlade je končno udarila na dan. Pospešila so jo pogajanja demokratskega voditelja Davidoviča z Radičem. Trdeč, da vlada, dasi ima formalno večino, ni nikoli varna, da je ne porušijo, je postal predsednik ministrskega sveta ostavko. Kako se sestavi nova vlada, je težko prorokovati, ker vodi demokratska stranka dvolično politiko. Demokratiški klub se je namreč izjavil za sodelovanje z radikali, obenem pa je tudi dal Davidoviču proste roke za razgovore s Hrvatskim blokom.

Radi vladne krize je bilo odgodeno zasedanje parlamenta in počiva delo tudi v parlamentarnih odborih in odsekih.

V imenu Strok. komisije (P. odb. GDSJ.).

Izdajatelj: France Svetek.

Odgovorni urednik:

Ivo Meznarič.

Konsumno društvo za Slovenio

Poštni predal št. 13.
Telefon interurban št. 178.

Ljubljana.

Poštni ček. rač. št. 10 532.
Brz. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

HRANILNI ODDELEK

naznanja, da je s 1. novembrom 1922

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na . . . 6%

za vloge proti četrtletni odpovedi na 6½%

za vloge proti polletni odpovedi na 7%

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadrage!

!! Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico !!